

Epävirallinen energiaministerikokous 4.-5.9.2025, Kööpenhamina

Kokous

Epävirallinen energiaministerikokous 4.-5.9.2025; Kööpenhamina, Tanska

Epävirallisen energiaministerikokouksen ensimmäisenä aiheena oli EU:n energiajärjestelmän suunta vuoden 2030 jälkeen. Puheenjohtajan listaamat avainelementit tulevaisuuden energiajärjestelmän perustaksi saivat yleisellä tasolla laajaa tukea jäsenvaltioilta. Jäsenvaltioiden painotukset vaihtelivat totuttuun tapaan mm. suhtautumisessa siihen, mitä energianlähteitä ja teknologioita tulisi priorisoida EU:n oman energiantuotannon lisäämiseksi.

Toisena aiheena energiaministereillä oli infrastruktuurin kehittämisen haasteet, joista keskusteltiin teemoittain pienryhmissä pyrkien hakemaan ratkaisuja kukin yhteen haasteeseen: 1. tempo vs. legitimitetti, 2. koordinoitu vs. projektilähtöinen suunnittelu, 3. turvallisuus vs. avoimuus ja 4. investoinnit vs. olemassa olevan infrastruktuurin parempi käyttö. Ministeri Multala osallistui 3. pienryhmään ja toimi ryhmän puheenjohtajana. Keskustelussa nousivat esille mm. Itämerellä koetut kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuneet iskut (suojaaminen, korjauskapasiteetti), tarve eurooppalaisen energiantuotannon lisäämiselle sekä hajautetulle energiantuotannolle, tarve irtautua venäläisestä energiasta, puhtaan siirtymän asettamat vaatimukset verkoille, tarve yhteistyön ja koordinaation tiivistämiselle sekä mahdollisuus hyödyntää Ukrainan oppeja.

Työlounaalla käsiteltiin tekoälyä hyödyntävän energiasektorin roolia. Euroopan digitaalisen tulevaisuuden mahdollistajana.

Euroopan komissiolta on luvassa ns. European Grid Package vielä kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Seuraava energianeuvosto järjestetään Luxemburgissa 20.10.2025.

1. EU:n energiajärjestelmä vuoden 2030 jälkeen

PJ/Tanskan ilmasto- ja energiaministeri Lars Aagaard johdatteli keskusteluun muistuttamalla tarpeesta löytää insentiivit puhtaan energian investoinneille. Tulevaisuuden energiajärjestelmän tulee perustua Euroopan vahvuuksille. Toivoi avointa dialogia tulevaisuuden energiajärjestelmästä. Muistutti puheenjohtajan taustakysymyksistä:

”- Oletteko samaa mieltä kuvattujen osa-alueiden (1. aito energiaunioni, 2. enemmän EU:n energiatuotantoa kaikista puhtaista lähteistä, 3) hintasignaaleihin perustuva markkinakehys, 4) päivitettävä politiikkakehys ja tavoitteet sekä 5) tehostetut eurooppalaiset investoinnit) merkityksellisyydestä Euroopan energiapolitiikalle vuoden 2030 jälkeen? Tulisiko muita elementtejä sisällyttää mukaan?

- Miten varmistamme investointien kannalta keskeisen pitkän aikavälin ennustettavuuden samalla, kun jatkamme politiikkakehysten käyttöönottoa sekä kehittämistä vastaamaan paremmin muuttuvaa globaalia tilannetta?”

KOM/energiakomissaari Dan Jørgensen piti selvänä lähtökohtana, että 2030-kehikkoa ei olla nyt avaamassa. Sen sijaan tulee keskittyä toimeenpanoon (erityisesti Fit for 55: energiatehokkuustavoitteet, uusiutuvan energian osuuden kasvattaminen sekä päästövähennystavoitteet), joiden osalta edistytään hyvää tahtia. Energiatehokkuuden edistämiseksi näistä eniten parannettavaa. Uutta uusiutuvan energian kapasiteettia asennetaan kovaa tahtia ja sähköntuotannosta uusiutuvan energian osuus on jo n. 45 %. Fossiilisia energialähteitä käytetään edelleen liikaa, ja volatilitettiin liittyen on haasteita. Tulevaisuudessa jäsenvaltioiden erot tulee noteerata nykyistä paremmin. Jatkossa pitää hakea uusia ratkaisuja liittyen mm. luvituksen nopeuttamiseen, systeemi-integraatioon, sähköverkkoihin (grids), varastointiin ja lämmitys- ja jäähdytyssektoreihin. On muistettava rahoituskysymykset ja erityisesti MFF (monivuotinen rahoituskehys) ja CEF (Verkkojen Eurooppa -väline), joista voidaan saada tarvittavaa rahoitusta rajat ylittäviin investointeihin. Tarvitaan aito energiaunioni, jonka elementtejä ovat 1) kilpailukyky, 2) energiaturvallisuus sekä 3) vähähiilistäminen, jotta EU pysyy globaalina edelläkävijänä.

Käytiin täysi pöytäkierron (eli 26 jäsenvaltiota käytti puheenvuoron + lisäksi kutsutut Ukraina, Moldova, Islanti, Norja sekä Sveitsi). Jäsenvaltioiden painotukset vaihtelivat totuttuun tapaan. Puheenvuoroissa osa jäsenvaltioista korosti teknologianeutraaliutta ja ydinenergian roolia osana puhtaiden teknologioiden palettia (ml. FI). Suomen puheenvuorossa painotettiin, että tarvitaan kaikki puhtaat teknologiat ja että energian varastointiin ja sektori-integraatioon tarvitaan uusia innovaatiota. Osa jäsenvaltioista korosti sen sijaan vahvasti ainoastaan uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä. Jäsenvaltiot pitivät laajalti keskeisenä tulevaisuuden kysymyksenä sähköverkkojen roolia puhtaan siirtymän mahdollistamisessa. Jäsenvaltioiden näkemykset erosivat myös siinä, kuinka ne suhtautuivat valtiontukiin osan korostaessa markkinaehtoisuutta (ml. FI) ja toisaalta osan painottaessa tarvetta valtiontuille. Useissa puheenvuoroissa (mm. FI) korostettiin tarvetta pitkäjänteisyydelle ja vakaudelle investoijien näkökulmasta. Tarvetta irtautua venäläisestä energiasta korostettiin useissa puheenvuoroissa (mm. FI). Ainoastaan muutamassa puheenvuorossa korostettiin kaasun keskeistä merkitystä myös tulevaisuuden EU:n energijaajärjestelmässä. 2030 -jälkeisen ilmastoarkkitehtuurin määrittelyssä ja tavoitteiden asetannassa korostettiin myös tarvetta joustavuudelle, joka huomioi jäsenvaltioiden väliset erot.

KOM/energiakomissaari Dan Jørgensen veti lopuksi keskustelua yhteen. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui joustavuuden tarve ja turhan byrokratian purku. Ennen kaikkea painotettiin sitä, että Euroopan ja jäsenvaltioiden energiainfrastruktuurin pitää olla paremmin toisiinsa liitetyt (*interconnected*). Euroopan ja EU:n tiiviit yhteydet ovat vahvuutemme myös globaalissa kilpailussa. Tässä emme ole lähdössä tyhjältä liikkeelle vaan voimme vain tiivistää nykyistä tasoa. Komission näkemyksen mukaan EU:n energijaajärjestelmä kehittyä koko ajan oikeaan suuntaan ja pois venäläisestä energiasta. Tässä yhteydessä komissio toivoi mahdollisimman pikaista sopua venäläisen maakaasun tuonnin vaiheittaiseen lopettamiseen tähtäävästä asetusehdotuksesta (COM(2025) 828 final). Komissio tulee antamaan myöhemmin tänä vuonna ns. European Grid Package -aloitteen. On selvää, että energianhintojen laskun taustalla on lisääntynyt uusiutuvan energian tuotanto. Komissio on esittänyt heinäkuussa CEF:iin lähes 30 miljardin osuutta energiainfrastruktuuriin, joka tarkoittaa suuria investointeja, jotka komissio näkee välttämättömänä. Suurin haaste on riittävien sähköverkkojen puute. Toinen uusi ratkaisu on kolmikantasopimukset, joilla haetaan ketteryyttä ja jatkuvuutta.

PJ/Tanskan ilmasto- ja energiaministeri Lars Aagaard piti käytyä keskustelua onnistuneena ja näki että tältä pohjalta voidaan jatkaa pohdintoja. Puheenjohtajan listaamat avainelementit tulevaisuuden energijaajärjestelmän pilareiksi saivat laajaa tukea jäsenvaltioilta.

2. Energiaunioni-työryhmän keskustelu infrastruktuurikehityksen haasteiden ratkaisemisessa

PJ/Tanskan ilmasto- ja energiaministeri Lars Aagaard: viittasi keskustelun aluksi tulevaan European Grid Packageen. Infrastruktuuriin liittyy erilaisia haasteita ja näistä neljä keskeistä on valittu keskusteltavaksi pienryhmissä. Pienryhmäkesustelun taustalla on myös vastikään perustettu ns. Energiaunioni – työryhmä (Energy Union Task Force).

KOM/energiakomissaari Dan Jørgensen: Komission piti alun perin julkistaa European Grid Package vasta ensi vuonna mutta kiireellisistä haasteista johtuen se on julkistamassa aloitteen jo kuluvin vuoden aikana. Euroopan tasolla verkkoihin ei ole panostettu tarpeeksi, mutta verkot ovat keskeisiä puhtaan siirtymän mahdollistamisessa huomioiden sähköistämiskehityksen sekä mm. vetytalouden tarpeet. Luvitusta tulee nopeuttaa, uusiutuvan energian tuotantoa lisätä ja varastointiratkaisuja tulee kehittää. Kriittisen infrastruktuurin suojaamista tulee parantaa. Toimia tulee koordinoida eri tasolla paremmin, hyödynnetään tässä task forcea. Kaakkois-Eurooppa on jo hyödyntänyt ko. työryhmää. Kuulee mielellään näkemyksiä priorisoinneista.

ACER (Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto) /johtaja Christian Zingl esitteli alustukseksi tiiviisti samana päivänä julkistetun raporttinsa *Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management in the EU 2025 - Monitoring Report* tuloksia.¹ Tiivistetysti johtopäätös oli, että markkinaintegraatio helpottaa pullonkauloja. Ja toisaalta mikäli sääntelyn mukaiseen 70 % verkkokapasiteettiin olisi päästy esim. kesällä 2024, Kaakkois-Euroopan hintapiikkejä ei olisi syntynyt. Monilla on kuitenkin haasteita pääsemisessä 70 % tasolle.

Seuraavaksi ministerit kävivät keskustelua pienryhmissä pureutuen kukin yhteen haasteeseen: 1. tempo vs. legitimitetti, 2. koordinoitu vs. projektilähtöinen suunnittelu, 3. turvallisuus vs. avoimuus ja 4. investoinnit vs. olemassa olevan infrastruktuurin parempi käyttö.

Ympäristö – ja ilmastoministeri Multala osallistui 3. pienryhmään sekä toimi ko. pienryhmäkeskustelun puheenjohtajana ja raportoi keskustelun yhteenvedon plenaryssa. 3. ryhmän muut osallistujat olivat EE, CY, PL, NO, LT, MT sekä UKR. Suomen puheenvuorossa korostui mm. kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen ja korjaamiseen liittyvät näkökulmat. Keskustelussa nousivat esille mm. nykyinen geopoliittinen tilanne, droonien roolia pohdittiin, Itämerellä koetut kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuneet iskut (suojaaminen, korjauskapasiteetti), tarve eurooppalaisen energiantuotannon lisäämiselle sekä hajautetulle energiantuotannolle, tarve irtautua venäläisestä energiasta, puhtaan siirtymän asettamat vaatimukset verkoille sekä tarvittavien investointien suuruus, tarve yhteistyön ja koordinaation tiivistämiselle sen sijaan että kukin valtio tekee omia ratkaisujaan (+ kantaverkkoyhtiöiden tasolla), tarve hyödyntää Ukrainan oppeja (esim. materiaaliapuun liittyen mahdollinen yleisten komponenttien harmonisaatio).

Työlounas: tekoälyä hyödyntävän energiasektorin roolia Euroopan digitaalisen tulevaisuuden mahdollistajana.

Google esitteli mm. investointejaan Eurooppaan; energiatehokkuus on kasvanut huomattavasti ja hukkalämpöjä hyödynnetään mm. Suomessa.

Eurelectric kuvasi geneerisen AI:n näkymiä. Tekoälyä pitää sekä vapauttaa että osin säännellä. Euroopassa on hyvin vaihteleva älymittareiden kattavuus jäsenvaltioissa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa käsiteltiin laajasti sekä tekoälyn tuomia mahdollisuuksia mm. sähköjärjestelmän optimoinnissa että sähkön kysynnän haasteita, joihin tulee vastata tehokkuudella, joustavuudella ja lokaatiokannustimilla.

Suomen edustajat:

ympäristö – ja ilmastoministeri Sari Multala
ylijohtaja Riku Huttunen, TEM
ministerin erityisavustaja Eemil Nuuttila, YM

¹ [Meeting 70% grid capacity rule could have avoided electricity price spikes in South-East Europe | www.acer.europa.eu](https://www.acer.europa.eu/Meeting-70%_grid_capacity_rule_could_have_avoided_electricity_price_spikes_in_South-East_Europe)

ympäristö- ja ilmastoministerin virkamiessihteeri Elina Johansson, TEM

Asiakirjat

Puheenjohtajan tausta-asiakirjat ”“Friends of Decarbonisation” - EU’s energy system beyond 2030”
sekä “An Energy Union Task Force dialogue on overcoming infrastructure development gaps”

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite